

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії,
ректор Мелітопольського
державного педагогічного
університету імені Богдана
Хмельницького

 Наталія Фалько

«

2024 року

ПРОГРАМА СПІВБЕСІДИ
З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

для здобуття ступеня бакалавра на основі ПЗСО та НРК5

Програма співбесіди з історії України для здобуття ступеня бакалавра на основі ПЗСО та НРК5 / Уклад.: проф., д-р іст.наук Гудзь В.В., проф., д-р іст. наук Ситник О.М., доц., канд. іст. наук Крилова А.М., доц., канд. іст. наук Полякова Л.І., доц., канд. іст. наук Пачев С.І., доц., канд. іст. наук Шкода Н.А. Запоріжжя: МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2024. 13 с.

Програма співбесіди з історії України для здобуття ступеня бакалавра на основі ПЗСО та НРК5 передбачає перевірку загальнотеоретичної і практичної підготовки абітурієнтів.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Співбесіда з історії України для здобуття ступеня бакалавра на основі ПЗСО та НРК5 передбачає перевірку загальнотеоретичної і практичної підготовки абітурієнтів.

Основними завданнями підготовки бакалаврів з історії є формування основних знань з предмету з використанням інноваційних технологій, широкого історичного світогляду, вміння орієнтуватись у великому обсязі професійної інформації та застосовувати її у практичній професійній діяльності.

Основою успішності виконання поставлених завдань є систематичне формування у студентів загальнотеоретичних положень історичної науки, історичних закономірностей суспільного розвитку, основних термінів і понять упродовж всього терміну навчання.

У відповідності до цього викладачами кафедри історії природничо-географічного факультету МДПУ імені Богдана Хмельницького складена програма співбесіди для абітурієнтів.

Програмою передбачене висвітлення міжпредметних зв'язків історичних дисциплін, історичних і соціальних процесів та їх наслідків, а також зв'язки з іншими предметами неісторичного циклу. При цьому була врахована специфіка дисципліни, а також зміст інтегрованої шкільної навчальної програми з історії, виходячи з того, що співбесіда є формою перевірки готовності абітурієнта до вступу у заклад вищої освіти.

ВСТУП

Програма відповідає Програмі зовнішнього незалежного оцінювання з історії України, розробленої з урахуванням змісту чинних програм з історії України для 5-11 класів (Лист Міністерства освіти і науки України №1/116611 від 23.12.2004 р.; додаток № 7 до наказу Міністерства освіти і науки України від 08.12.2010 р. № 1218; зміни та доповнення, внесені відповідно до наказу від 27.12.2010 №1292).

Мета програми – спрямувати підготовку абітурієнтів для вступних випробувань з історії України. Програма передбачає підготовку абітурієнтів до розкриття питань з історії України від найдавніших часів до початку XXI століття.

Курс історії України охоплює події з найдавніших часів до сьогодні, які абітурієнти вивчали починаючи з 7-го класу і закінчуючи 11-м класом. На співбесіді з історії України здійснюється перевірка знань, умінь та навичок, набутих в закладі загальної середньої освіти у відповідності до державного Стандарту.

На співбесіді абітурієнт повинен виявити, перш за все, розуміння основних подій вітчизняної історії, їх причин та наслідків; знання хронології; виявити вміння орієнтуватися у просторі (працювати з картографічним матеріалом); давати характеристику історичним персоналіям; критично аналізувати джерела історичної інформації; висловлювати думку стосовно різних поглядів на історичні явища.

Абітурієнт має розуміти та застосовувати історичні поняття і терміни. Необхідно вміти співставляти і порівнювати різні історичні події, явища, діяльність історичних діячів та їхні заслуги перед Батьківщиною.

Співбесіда передбачає знання сучасних наукових поглядів на ті чи інші події, вміння виокремлювати головне і робити самостійні висновки. В програмі створений баланс між політичною, економічною, соціальною історією та історією культури. Культурна складова займає належне місце в програмі з історії України.

При підготовці до співбесіди абітурієнту необхідно осмислити не лише всі періоди історії України, а спробувати знайти взаємозв'язок між подіями на теренах нашої Батьківщини і подіями світової, в першу чергу європейської історії. Особливо це стосується таких наскрізних тем як велике переселення народів; феодална роздробленість; боротьба проти монголо-татарської навали; будівництво міст; освіта та культура певних періодів; війни, зокрема наполеонівські війни початку XIX ст., Перша та Друга світові війни XX ст.; ознаки тоталітарних і демократичних режимів тощо.

Слід також пам'ятати, що український народ довгі століття не мав своєї державності, українські землі входили до складу сусідніх держав, тому сучасне українське суспільство має полікультурний характер.

Враховавши всі побажання, під час екзамену необхідно продемонструвати вміння мислити творчо і самостійно.

КРИТЕРІЇ оцінювання відповідей абітурієнтів на співбесіді з історії України

РІВЕНЬ	Кількісна характеристика відповідей абітурієнта		
	Бали	Вимоги до теоретичних знань	Вимоги до практичних вмінь
Низький	100-123	Абітурієнт неправильно трактує зміст завдань, тому його відповідь не має безпосереднього відношення до поставлених питань. Абітурієнт не вміє чітко та логічно висловлювати думку, міркування мають фрагментарний та поверховий характер.	Обсяг розв'язаних задач < 50%. У абітурієнта відсутні хронологічні вміння та просторова уява, необхідні для розв'язання завдань.
Задовільний	124-149	Відповіді на завдання носять фрагментарний характер, характеризуються репродуктивним рівнем відтворення знань. Абітурієнт не може встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та робити обґрунтовані висновки. Відповіді абітурієнта супроводжуються другорядними міркуваннями, які інколи	Обсяг розв'язаних завдань у межах 50-75%. Абітурієнт погано володіє вмінням встановлювати історичні закономірності, пояснювати причинно-наслідкові зв'язки та робити обґрунтовані висновки. Абітурієнт не здатен аналізувати історичну карту та

		не мають безпосереднього відношення до змісту запитання.	візуальні матеріали.
Достатній	150-174	У відповідях на завдання допускаються деякі неточності або помилки неprinципового характеру. Абiтурiєнт добре володiє понятiйним апаратом, вмиє встановлювати причинно-наслiдковi зв'язки. Абiтурiєнт демонструє розумiння навчального матерiалу на рiвнi часткового аналізу характерних рис iсторичних процесiв та явищ. Помiтне прагнення абiтурiєнта логiчно розмiрковувати при вiдповiдi на завдання.	Обсяг правильно розв'язаних завдань >75%. Результат розв'язування завдань мiстить окреми неточностi i незначнi помилки. Абiтурiєнт добре володiє фактичним матерiалом, доцiльно використовує iсторичнi факти для пiдтвердження власної думки. У абiтурiєнта сформованi на достатньому рiвнi хронологiчна та просторова предметнi компетентностi.
Високий	175-200	Абiтурiєнт дає повну i розгорнуту вiдповiдь на завдання. Його вiдповiдi свiдчать про розумiння навчального матерiалу на рiвнi аналізу закономірностей iсторичних процесiв та явищ, характеризуються логiчностю i послiдовностю тверджень, їх чiткою аргументацiєю.	Обсяг правильно розв'язаних завдань до 100%. Кожне розв'язане завдання супроводжується ґрунтовним поясненням, пiдтвердженням достовiрними iсторичними фактами. У абiтурiєнта сформованi на високому рiвнi мовленнєва, логiчна, iнформацiйна, аксиологiчна предметнi

			компетентності, основи історичного аналізу та критичного історичного мислення. Він володіє вмінням надавати власні оцінки діяльності історичних осіб, провідним історичним подіям, процесам та явищам.
--	--	--	---

ПРОГРАМА З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Тема 1. Давня історія України. Київська Русь – східнослов'янська держава.

Поява та розселення людей на території України. Поширення землеробства й скотарства на землях України. Кочовики за раннього залізного віку. Заснування античних міст-колоній у Північному Причорномор'ї та Криму. Перші писемні згадки про давніх слов'ян (венедів, антів, склавинів). Велике розселення слов'ян.

Східні слов'яни на території України. Утворення Київської держави. Внутрішньо- та зовнішньополітична діяльність князів/княгині: Олега, Ігоря, Ольги, Святослава. Князювання Володимира Великого та Ярослава Мудрого. Запровадження християнства як державної релігії. Суспільно-політичне та господарське життя за часів Київської Русі. Культура Київської Русі.

Тема 2. Політична роздробленість Київської Русі. Галицько-Волинська держава.

Причини феодальної роздробленості Київської Русі. Південно-західні землі-князівства після розпаду Київської держави. Галицько-Волинська держава в XII-XIV ст., її місце в історії української державності. Данило Галицький. Боротьба населення проти іноземних поневолювачів в XII – XIII ст. Монгольська навала на південно-західні землі Русі. Наш край в VIII – XIII ст.

Тема 3. Україна литовсько-польської доби XIV – перша половина XVII ст.

Боротьба Польщі, Угорщини та Литви за Галицько-Волинську спадщину. Вхід українських земель до складу Литовської держави. Кревська унія. Ліквідація князем Вітовтом самостійності удільних українських князівств. Виступ литовсько-руської знаті на чолі з князем Свидригайлом Ольгердовичем. Відновлення й остаточна ліквідація Київського та Волинського удільних князівств. Утворення Кримського ханства. Перехід кримських ханів у васальну залежність від Туреччини. Виникнення українського козацтва. Включення Закарпаття до складу Угорщини, Буковини до складу Молдавського князівства. Московсько-литовські війни.

Зміни у соціальній структурі українського суспільства. Виникнення Запорозької Січі. Повстання 90-х років XVI ст. Люблінська унія та її вплив на

українські землі. Братський рух. Реформаційний та контрреформаційний рухи в Україні. Утворення греко-католицької церкви. Розвиток культури й освіти.

Культурне і церковне життя на українських землях в XIV – середині XVII ст. Наш край в XIV – XVI ст.

Зміни в соціально-економічному житті. Розвиток міст. Вплив Берестейської унії на розвиток церковного життя в Україні. Відновлення церковної православної ієрархії 1620 р. Розвиток культури та освіти. Участь українського козацтва у Хотинській війні. Козацькі повстання 1620-х – 1630-х рр.

Тема 4. Україна в другій половині XVII ст.

Українська національна революція середини XVII ст.: причини, рушійні сили, етапи та найважливіші події. Формування української державності в ході війни. Переяславська Рада, її рішення. Оцінка Переяславської Ради в сучасній історіографії. Б.Хмельницький як видатний політик та воєначальник. Гетьманування І.Виговського. Ухвалення Гадяцьких пунктів. Московсько-українська війна. Гетьманування Ю.Хмельницького.

Порушення територіальної цілісності України. Гетьманування П.Тетері, І.Брюховецького, П.Дорошенка, Д.Многогрішного, І.Самойловича. Чигиринські походи турецько-татарського війська. Занепад Правобережжя. Запорозька Січ у складі Гетьманщини. Адміністративно-територіальний устрій Слобідської України. Розвиток культури в другій половині XVII ст.

Тема 5. Українські землі у XVIII ст.

Гетьманування Івана Мазепи. Північна війна і Україна. Соціально-економічний розвиток українських земель. Пилип Орлик та його Конституція. Процес обмеження та остаточної ліквідації автономії Гетьманщини та Запорізької Січі. Гетьманування І.Скоропадського, Д.Апостола. Обмеження автономії Гетьманщини. «Правління Гетьманського уряду» 1734 р. Розвиток культури та освіти.

Гетьманування К.Розумовського. Ліквідація автономного устрою Гетьманщини. Діяльність Другої Малоросійської колегії. Ліквідація Запорозької Січі. Скасування козацького устрою на Слобожанщині. Заселення Південної України. Розгортання гайдамацького та опришківського рухів. Зміни в політичному становищі Правобережної України після поділів. Речі Посполитої. Розвиток культури, науки, освіти.

Тема 6. Українські землі в складі Російської та Австрійської імперій (кінець XVIII – XIX ст.)

Війна Росії з Наполеонівською Францією і Україна. Суспільно-політичний рух у Наддніпрянській Україні. Криза кріпосницької системи господарювання. Поширення на Україну російського та польського суспільних рухів. Діяльність Кирило-Мефодіївського товариства. Промисловий переворот та зародження ринкової економіки. Розвиток національного руху. Повстання під проводом У. Кармалюка. Національне відродження. Відкриття університетів. Культурно-освітній рух. Поява «Історії русів». Розвиток літератури, мистецтва.

Скасування кріпосного права. Реформи 60-80 рр. XIX ст. і Наддніпрянська Україна. Утвердження капіталістичного ладу. Становлення української нації. Український національний рух. Розвиток громадівського руху. Заснування та діяльність «Південно-Західного відділу Російського географічного товариства». Вплив російського громадсько-політичного руху на Україну. Стан і розвиток культури в Україні у другій половині XIX ст.

Тема 7. Західноукраїнські землі в XIX ст.

Включення західноукраїнських земель до складу Австрійської імперії, адміністративно-територіальний поділ західноукраїнських земель, реформи Марії Терезії та Йосифа II та українські землі, діяльність «Руської трійці». Діяльність Головної руської ради (ГРР).

Національна політика австрійського уряду щодо українських земель. Розвиток кооперативного руху, трудова еміграція. Політизація національного руху й утворення перших політичних партій: Русько-української радикальної партії (РУРП), Української Національно-демократичної партії (УНДП), Української соціал-демократичної партії (УСДП). Діяльність культурно-освітнього товариства «Просвіта».

Тема 8. Соціально-економічний і політичний розвиток українських земель на початку XX ст. (1900-1916 рр.)

Утворення монополістичних об'єднань в Україні. Економічна криза 1900-1903 рр. та передвоєнне економічне піднесення. Створення політичних партій Наддніпрянщини. Розвиток самостійницької і автономістської течій в національному русі. Україна в роки першої російської революції 1905-1907 рр. Діяльність українських парламентських громад в I та II Державних Думах. Посилення національного гніту в Наддніпрянській Україні у 1907-1914 рр. Столипінський режим та аграрна реформа в Україні. Україна в роки Першої

світової війни. Соціально-економічний розвиток та політичне становище західноукраїнських земель.

Тема 9. Українська революція. Боротьба за збереження державної незалежності (1918-1920 рр.)

Українська національно-демократична революція. Утворення і діяльність Української Центральної Ради. Проголошення УНР. Війна Радянської Росії проти УНР. Україна в період гетьманату. Відновлення УНР і Директорія. Політика Радянської влади в Україні. Радянсько-польська війна і Україна. Культура і духовне життя в Україні / 1917-1920 рр.

Передумови активізації визвольного руху на західноукраїнських землях. Проголошення і діяльність ЗУНР. Польсько-українська війна і УГА. Окупація Північної Буковини, Бессарабії і Закарпаття іноземними державами.

Тема 10. Україна в 20-30-х роках ХХ ст.

Процес входження УСРР до складу СРСР. Голод у південних губерніях УСРР. Неп в УСРР. Відбудова народного господарства. Початок курсу на індустріалізацію. Політика «коренізації» УСРР. Кампанія з ліквідації неписьменності дорослих. Українське національне відродження в літературі та театрі. Утворення ВУАН. Боротьба з націонал-комунізмом.

Прояви процесу модернізації в радянській Україні. Прояви процесу модернізації в радянській Україні. Зміна соціальної структури суспільства в Україні. Суспільно-політичне, соціально-економічне, культурне та релігійне життя. Масові репресії. Ідеологізація суспільного життя, культ особи. Монополізація духовного життя. Згортання українізації.

Тема 11. Україна напередодні і в роки другої світової війни (1939-1945 рр.)

Західноукраїнські землі в 1920-39 рр. Радянська Україна напередодні трагічних випробувань. Початок Другої світової війни. Включення Західної України, Бессарабії та Північної Буковини до складу УРСР. Воєнні дії та окупаційний режим на території України. Рух Опору в Україні. Культура в роки війни.

Тема 12. Україна в період післявоєнної відбудови господарства та десталінізації суспільства (1945-1964 рр.)

Успіхи та труднощі повоєнної відбудови народного господарства. Відбудова великих індустріальних об'єктів (Азовсталь, Дніпрогес, Запоріжсталь, шахти Донбасу тощо). Голод в Україні 1946-1947 рр.

Радянізація західних областей України. Розгортання ідеологічних кампаній. Україна – суб'єкт міжнародних відносин.

Зміни адміністративно-територіального устрою УРСР. Будівництво потужних індустріальних об'єктів. Лібералізація суспільно-політичного життя УРСР в середині 1950-1960-х рр.: припинення масових репресій, політична реабілітація безвинно засуджених. Реформа управління економікою. Виникнення руху «шістдесятників», першої хвилі дисидентського руху наприкінці 1950 – початку 1960-х рр. Культура і духовне життя.

Тема 13. Україна і загострення кризи радянської системи (1965-1985 рр.)

Політико-ідеологічна криза системи. Наростання економічної кризи. Життєвий рівень населення. Кризові явища в культурі. Опозиційний рух. Наш край в 1945-1985 рр.

Тема 14. Україна і процес перебудови в СРСР (квітень 1985 – серпень 1991 рр.) Україна – суверенна незалежна держава.

Новий етап у розвитку національно-визвольного руху. Зростання національної самосвідомості. Квітневий (1985 р.) Пленум ЦК КПРС та курс на перебудову. Спроба державного перевороту 19-21 серпня 1991 р. Прийняття Верховною Радою УРСР Акту незалежності України. Всеукраїнський референдум 1 грудня 1991р. Угода про СНД. Політичні та економічні реформи в умовах розбудови суверенної держави: досягнення та упущення. Заснування Збройних Сил України. Прийняття Конституції України. Прийняття державної символіки. Формування інституту громадянства та соціально-економічні реформи наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.: приватизація засобів виробництва, лібералізація цін, грошова реформа, диференціація суспільства. Становище в галузі освіти, науки і культури.

Зовнішньополітичний курс України. Інтегрування України у світове співтовариство. Підсумки історичного шляху українського народу. Перспективи для України ХХІ ст.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев Ю.М. Історія України: Навч. посіб. для абітурієнтів та студ. вищ. закл. освіти / Ю.М.Алексеев, А.Г.Вертегел, В.М.Даниленко. К.: Каравела, 2004. 255 с. (Вища освіта в Україні).
2. Бойко О.Д. Історія України: посібник / Олександр Дмитрович Бойко. [3-те вид., доп.]. К.: Академія, 2008.
3. Борисенко В.Й. Курс української історії з найдавніших часів до ХХ століття / Володимир Йосипович Борисенко. К.: Либідь, 1998. С.46–86.
4. Грушевський М. Звичайна схема «руської» історії й справа раціонального укладу історії східного слов'янства // Вивід прав України. Львів, 1992.
5. Губарев В.К. Історія України: Довідник школяра і студента. Д.: БАО, 2004. 624 с.
6. Губарев В.К. Сучасний гуманітарний довідник школяра і студента / В.К.Губарев, З.В. Трофімова. Д.: БАО, 2006. 1248 с.
7. Давня історія України: У 2 кн. / Толочко П. (кер. авт. кол.), Козак Д., Крижицький С. та ін. К., 1995.
8. Довідник з історії України (А – Я):Посіб. для серед. загаль-ноосвіт. навч. закл. / Ред.: І.З.Підкова, Р.М.Шуста. 2-е вид., доопрац. і доповн. К.: Генеза, 2002. 1135 с.
9. Історія України. Всесвітня історія ХХ ст.:Посіб. для вступ. до вищ. закл. освіти. 2-ге вид., допов. К.: Вид. Паливода А.В., 2001. 296 с.
10. Історія України / [кер. авт. кол. Ю.Зайцев.] [вид. 4-те, зі зм.]. Львів: Світ, 2003. С.91–113.
11. Литвин В. Історія України: підручник / Володимир Литвин. [5-те вид., доп.]. К.: Наукова думка, 2010. С.136–159.
12. Мицик Ю.А. Історія України: Навч. посіб. для старшокласників / Ю.А.Мицик, О.Г.Бажан, В.С.Власов. К.: Києво-Могилян. акад., 2005. 576 с.
13. Мицик Ю.А. Історія України: З 1914 р. до наших днів: Посіб. для вступників до вищ. навч. закл. / Ю.А.Мицик, О.Г.Бажан. К.: КМ Академія, 2003. Ч. 3. 230 с.
14. Остафійчук В.Ф. Історія України: нове бачення: навч. посібн. / Василь Фокович Остафійчук. [4-те вид., випр.]. К.: Ліра, 2008. С.83–103.
15. Шабала Я.М. Історія України: Для випускників шк. та абітурієнтів: Навчальний посібник. К.: Кондор, 2005. 268 с.